

Arhivska pohrana kao usluga – arhivi i njihova uloga na umreženom tržištu

izv. prof. dr. sc. Hrvoje Stančić
Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, Zagreb
hstancic@ffzg.hr

Suvremena arhivska djelatnost već se poduži niz godina bavi očuvanjem ne samo konvencionalnoga, već i nekonvencionalnoga gradiva, napose onoga u digitalnome obliku. U skladu s postkustodijalnom paradigmom zadaća arhiva jest čuvanje arhivskoga gradiva, ali i savjetovanje stvaratelja kako najbolje očuvati digitalno gradivo u njihovim sustavima kao što su to sustavi za upravljanje digitalnim zapisima ili digitalni arhivi te činiti gradivo dostupnim korisnicima. No, u novije vrijeme se pojavljuju mnoge usluge u oblaku (engl. cloud services) pa se s pravom može postaviti pitanje jesu li one pravo rješenje za dugotrajnu pohranu digitalnoga gradiva. Naizgled, korištenjem pohrane u oblaku (engl. cloud storage) može se riješiti nekih problema povezanih s dugoročnim očuvanjem kao što je to migracija zapisa s medija na medij, jer o tome brine pružatelj usluga u oblaku (engl. cloud service provider). No, pohrana, bilo da se zapisi spremaju na vlastiti ili udaljeni server (u oblaku) je i dalje samo pohrana, ne i arhiviranje (arhivska pohrana). Arhivska pohrana (engl. archival storage) je mnogo više od same pohrane. Ona je utemeljena na relevantnim arhivskim standardima kao što su to ISO 15489 Informacije i dokumentacija – Upravljanje zapisima, ISO 14721:2012 Referentni model otvorenog arhivskog informacijskog sustava (OAIS RM), ISO/TR 17068:2012 Informacije i dokumentacija – repozitorij za digitalne zapise treće vjerodostojne strane itd. Uloga arhiva na ovakvom, umreženom tržištu jest i dalje savjetodavna, ali se sada pojavljuje potreba savjetovanja ne samo stvaratelja arhivskoga gradiva već i pružatelja usluga u oblaku. Naime, prilikom korištenja takvih rješenja odgovornost za kvalitetno arhiviranje u oblaku dijeli se između stvaratelja i pružatelja usluge u oblaku pri čemu su stvaratelji vrlo često prisiljeni odabrati neki od ponuđenih modela usluga, a samo najveći imaju prilike s pružateljem usluga pregovarati o prilagodbi standardnih usluga arhivskim standardima. Upravo se u tome ogleda prilika i potreba da se arhivski stručnjaci angažiraju i sugeriraju pružateljima usluga u oblaku kako na umreženome tržištu ponuditi ne samo pohranu u oblaku već i arhivsku pohranu u oblaku. Pritom treba neprestano imati na umu da je tijekom (dugo)trajnog čuvanja e-zapisa potrebno i dalje provoditi postupke konverzije formata zapisa, migracije s medija na medij i sl., ali i da zapisi moraju tijekom svih tih promjena zadržati sadržaj, kontekst i strukturu te da svaka promjena mora biti brižno zabilježena u metapodacima da se ne bi mogla dovesti u pitanje autentičnost očuvanih digitalnih zapisa. Uzevši sve ovo u obzir, moguće je jedino konstatirati da se pred arhivskim stručnjacima nalazi jedno dinamično razdoblje u kojem se trebaju snažnije aktivirati i osigurati da gradivo koje danas nastaje ostane očuvano.

Ključne riječi: arhiv, arhivska pohrana, računalni oblak, dugotrajno čuvanje e-zapisa, arhiviranje

Kratka biografija

izv. prof. dr. sc. Hrvoje Stančić, hstancic@ffzg.hr

Izvanredni profesor na Odsjeku za informacijske i komunikacijske znanosti. Predstojnik je Katedre za arhivistiku i dokumentalistiku. Nastavu izvodi na preddiplomskom, diplomskom i doktorskom studiju. Autor je ili koautor knjiga *Arhivistički rječnik*, *Digitalizacija*, *Heritage Live*. *Upravljanje baštinom uz pomoć informacijskih alata*, urednik pet zbornika međunarodne konferencije INFuture, a objavio je više od 80 znanstvenih i stručnih radova (potpuna bibliografija na: <http://bib.irb.hr/lista-radova?autor=244003>). Kao istraživač sudjelovao je u radu četiriju nacionalnih i četiriju međunarodnih znanstveno-istraživačkih projekata. Na razini Hrvatske koordinirao je europsku inicijativu Digital Preservation Europe (DPE). Istraživač je i Co-Director europskog istraživačkog tima na međunarodnome projektu *InterPARES Trust*. U Ministarstvu kulture član je radnih skupina za izradu nacionalne Strategije za digitalizaciju kulturne baštine, izmjenu Zakona o arhivskom gradivu i arhivima. Član je predsjedništva Hrvatskog arhivističkog društva, član Centre for International Study of Contemporary Records and Archives (CISCRA), Vancouver, Kanada, Hrvatskog informacijskog i dokumentacijskog društva, Hrvatskog nacionalnog komiteta ICOM-a te Međunarodnog centra za arhivska istraživanja (ICARUS).